

Aan  
Van

De minister van BZK  
D&B/CZW

nota

01. Oplegnota Nota nav Verslag Wetsvoorstel digitaal  
vergaderen

**TER BESLUITVORMING**

**Nota actief openbaar**  
Ja

**Onze referentie**  
2024-0000691209

**Datum**  
19 maart 2025

**Opgesteld door**

[Redacted]

**Samengewerkt met**  
CZW/S&B, I&W

**Bijlage(n)**  
3

**Aanleiding**

- Op 4 juli 2024 heeft de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer het Verslag vastgesteld bij het Wetsvoorstel digitaal vergaderen decentrale overheden. Het aanvankelijke wetsvoorstel beoogt de volgende twee aspecten mogelijk te maken:  
1) digitaal vergaderen voor bijzondere omstandigheden  
2) een experimenteerartikel voor het gericht experimenteren met hybride vergaderingen.
- De Nota naar aanleiding van het verslag is gereed voor verzending aan de Tweede Kamer. Hierin zijn de antwoorden op de vragen over hybride vergaderen aangepast, naar aanleiding van uw beslissing tijdens het PO OBDR van 21 januari 2025 om de experimenteerbepaling voor hybride vergaderingen uit het wetsvoorstel te schrappen.
- Ten behoeve van het schrappen van de experimenteerbepaling is tevens een Nota van Wijziging bij het wetsvoorstel bijgevoegd.

**Geadviseerd besluit**

U wordt geadviseerd:

- In te stemmen met de Nota naar aanleiding van het verslag en de Nota van Wijziging en met de lijn die hierin wordt gevolgd als het gaat om het experiment met hybride vergaderen. Die lijn houdt in dat de experimenteerbepaling nu uit het wetsvoorstel wordt geschrapt, maar dat wel in gesprek zal worden gegaan met de praktijk om te bezien hoe in de nabije toekomst alsnog meer kennis kan worden opgedaan over de mogelijkheden en de voor- en nadelen van hybride raadsvergaderingen;
- Deze Nota naar aanleiding van het verslag en de bijgaande aanbiedingsbrief, alsmede de Nota van Wijziging te ondertekenen.

**Kern**

- Tijdens het PO OBDR van 21 januari jl. is specifiek de experimenteerbepaling voor hybride raadsvergaderingen met u besproken. U heeft aangegeven dat u dit onderdeel uit het Wetsvoorstel digitaal vergaderen voor decentrale overheden zou willen schrappen. Daarbij gaf u aan dat u zelf geen voorstander bent van het experiment, dat u de positieve effecten van dit experiment nu onvoldoende onderbouwd vindt in de toelichting bij het wetsvoorstel en dat voor u bovendien zwaar weegt

dat de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden (NVvR) zich tegen het experiment heeft uitgesproken.

**Onze referentie**  
2024-0000691209

**Datum**  
19 maart 2025

- Na het genoemde PO is op ambtelijk niveau afstemming gezocht met de NVvR en StatenlidNu. De NVvR heeft aangegeven dat haar standpunt ten aanzien van het experiment ongewijzigd is, maar dat er wel bereidheid is om op ambtelijk niveau mee te denken over een vorm waarin in de (nabije) toekomst wel kennis opgedaan zou kunnen worden met hybride vergaderingen. Daarbij is ook nadrukkelijk de mogelijkheid genoemd van een experiment voor hybride raadsvergaderingen dat op het niveau van de wet meer wordt ingevuld en ingekaderd en waaraan meer (beperkende) voorwaarden worden gesteld.
- StatenlidNu heeft aangegeven wel nog steeds voorstander te zijn van het experiment zoals dat aanvankelijk in het wetsvoorstel was opgenomen. Ook vanuit StatenlidNu is echter bereidheid om mee te denken over een nader geclausuleerde wettelijke experimenteerbepaling.
- De lijn die nu wordt gehanteerd in de toelichting bij de Nota van Wijziging en in de beantwoording van de vragen over hybride vergaderen in de Nota naar aanleiding van het Verslag is als volgt:
- De regering acht het niet verstandig om de experimenteerbepaling in de huidige vorm te handhaven. Die bepaling laat de invulling van het experiment grotendeels open en geeft de deelnemende gemeenten de mogelijkheid om gedurende de termijn dat het experiment loopt ongeclausuleerd hybride te vergaderen. Zo'n ongeclausuleerde experimenteerbepaling wordt niet wenselijk geacht, gelet op de zorgen die bij een deel van de decentrale praktijk leven over het experiment en de risico's die een experiment met hybride raadsvergaderingen met zich kan brengen. Die zorgen en risico's zien met name op de vraag of met hybride raadsvergaderingen nog wel sprake is van een gelijk speelveld tussen fysiek en digitaal deelnemende raadsleden.
- Wel beziet de regering hoe alsnog tegemoet kan worden gekomen aan de wens om kennis en ervaring op te doen met hybride vergaderen. Hiertoe zal BZK in gesprek gaan met raads- en statenleden, griffiers en, op verzoek van Min I&W, met algemene en dagelijkse bestuursleden van de waterschappen. Daarbij wordt nadrukkelijk de mogelijkheid opengelaten om op een later moment in een afzonderlijk wetstraject alsnog een wettelijke experimenteerbepaling voor hybride raadsvergaderingen voor te stellen, maar dan met meer kaders, waarborgen en/of voorwaarden op het niveau van de wet.

#### *Politieke context*

- Hoewel een aantal fracties kritisch waren over het experiment met hybride raadsvergaderingen, moet er rekening mee worden gehouden dat er tijdens de plenaire Kamerbehandeling van het wetsvoorstel kritiek komt op het schrappen van de experimenteerbepaling uit het wetsvoorstel. (Middel)grote fracties als GroenLinks-PvdA en VVD staan blijkens hun vragen in het verslag bijvoorbeeld niet onwelwillend tegenover het experiment als zodanig.
- Bovendien is in de praktijk bij sommige decentrale overheden al gezocht naar manieren om hybride te vergaderen en is het experiment eerder ook steeds gepresenteerd als manier om de drempel om raadslid te worden te verlagen (bijvoorbeeld voor mensen met een beperking). Dit zijn

argumenten die tijdens de Kamerberhandeling zouden kunnen worden ingebracht tegen de beslissing om de experimenteerbepaling te schrappen.

**Onze referentie**  
2024-0000691209

**Datum**  
19 maart 2025

#### *Krachtenveld*

- Een aantal gemeenten is al vrij ver als het gaat om de technische mogelijkheden om hybride te vergaderen. Zeker bij die gemeenten bestond veel interesse om deel te nemen aan een experiment met hybride raadsvergaderingen. Naar verwachting zullen deze gemeenten, bijvoorbeeld via de Vereniging van Griffiers, proberen om de politieke discussie over het wetsvoorstel te beïnvloeden en pleiten voor het alsnog toevoegen van de experimenteerbepaling aan het wetsvoorstel.

### **Bijlage: Overzicht inbreng Tweede Kamer bij het wetsvoorstel in algemene zin**

#### *Kern*

- Waar tijdens de coronapandemie de Tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming gold, voorziet het wetsvoorstel nu in een permanente regeling voor incidentele gevallen. Hiermee wordt gevolg gegeven aan de resultaten van de evaluatie van de tijdelijke wet.
- Er is inbreng geleverd door de fracties van GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, SP, SGP en ChristenUnie. In het algemeen valt op dat partijen veel belang hechten aan de fysieke vergadering. Dit moet de hoofdregel blijven. Hier gaat het wetsvoorstel ook van uit.
- In dat verband vragen zij naar een nadere motivering van de reikwijdte van de mogelijkheid die dit wetsvoorstel biedt voor decentrale volksvertegenwoordigingen om digitaal te vergaderen (zie o.a. vraag 6, 9, 11, 14 en 16). Op die antwoorden is langs de volgende lijn geantwoord. In het wetsvoorstel is na advies van de Raad van State, dus vóórdat het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer is aangeboden, de keuze gemaakt om de fysieke raadsvergadering de hoofdregel te laten blijven. Digitaal vergaderen wordt voor de raad mogelijk gemaakt als uitzondering, indien bijzondere omstandigheden de doorgang van een fysieke vergadering belemmeren. Daarbij is er bewust voor gekozen om de afweging wanneer sprake is van een bijzondere omstandigheid en de afweging of die bijzondere omstandigheid ook aanleiding geeft tot het beleggen van een digitale vergadering bij de raad zelf neer te leggen. Hiermee wordt recht gedaan aan de positie van de raad als direct gekozen volksvertegenwoordiging op lokaal niveau en aan de onvoorspelbare aard van dergelijke omstandigheden. Ter toelichting en ter illustratie heeft de regering in de Memorie van Toelichting wel meegegeven dat bij bijzondere omstandigheden gedacht moet worden aan onvoorspelbare situaties die niet door het gemeentebestuur beïnvloedbaar zijn en die daadwerkelijk een belemmering vormen voor een fysieke raadsvergadering. Als voorbeelden worden onder meer een storm, een griepgolf en de dreiging van een aanslag genoemd.

- Ook vraagt een aantal fracties hoe het bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel zich verhoudt tot het advies van de Raad van State (zie bijvoorbeeld vraag 27 en 28). Naar aanleiding van dat advies is ervan afgezien om de fysieke en digitale vergaderwijze als juridisch gelijkwaardige alternatieven in de wet te positioneren. Digitaal en fysiek vergaderen waren in de versie zoals voorgelegd aan de Raad van State nog volledig gelijkwaardige alternatieven. Digitaal vergaderen is in de versie zoals ingediend bij de Tweede Kamer echter conform advies van de Raad van State de uitzondering op de hoofdregel van de fysieke raadsvergadering. De Raad van State adviseert daarnaast echter ook om digitaal vergaderen alleen toe te staan in wettelijk omschreven noodsituaties. Op dit punt is de regering niet geheel meegegaan met het advies. In dit wetsvoorstel wordt de mogelijkheid om digitaal te vergaderen inhoudelijk en procedureel genormeerd, waarbij ervoor is gekozen om deze mogelijkheid te beperken tot bijzondere omstandigheden. De regering is van mening dat de afweging wanneer sprake is van een bijzondere omstandigheid die tot een digitale vergadering noodzaakt, door de lokale volksvertegenwoordiging dient te worden gemaakt. Enerzijds bleek het maken van een sluitende wettelijke afbakening juridisch niet goed mogelijk vanwege de onvoorspelbaarheid van bijzondere omstandigheden. Anderzijds zou ook een striktere norm nog steeds moeten worden toegepast door alle verschillende raden, staten, algemene besturen van waterschappen en eilandsraden, die ieder met geheel verschillende omstandigheden geconfronteerd kunnen worden. Daarbij zou bovendien niet goed voorstelbaar zijn welk sanctie-instrument er zou moeten gelden wanneer onverhoopt een vergadering langs digitale weg zou worden belegd, terwijl de omstandigheden hiervoor te licht zouden zijn. Er bestaan geen lichte toezichtsinstrumenten die kunnen worden ingezet voor een juiste toepassing van de Gemeentewet. Vernietiging van besluiten van het gemeentebestuur door de Kroon zou in theorie mogelijk zijn als sprake is van strijd met het recht, maar lijkt in deze situatie niet proportioneel. Ook is een rol voor de rechter niet goed voorstelbaar. Dat maakt een strakke juridische afbakening van betrekkelijke waarde.
- NSC en VVD vragen daarnaast in hoeverre dit wetsvoorstel toegerust is op toekomstige technologische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld deepfakes (vraag 3, 4 en 10). Daarop wordt geantwoord dat op het niveau van de wet bewust geen nadere technische eisen worden gesteld voor het digitaal vergaderen, bijvoorbeeld over de te gebruiken vergadersystemen. Technologische ontwikkelingen gaan naar hun aard zeer snel en wetgeving is een relatief tijdrovend proces om hierop adequaat in te kunnen spelen. In plaats daarvan bevat dit wetsvoorstel de mogelijkheid voor de minister van BZK om nadere technische eisen te stellen aan de elektronische omgeving van een raadsvergadering, indien dit nodig blijkt. Daarmee kan eventueel snel worden ingespeeld op bestaande problemen of nieuwe technologische ontwikkelingen. Uit de evaluatie van de Tijdelijke wet is bovendien gebleken dat de gebruikte systemen voor digitaal vergaderen voldeden aan de eisen die daaraan gesteld kunnen worden vanuit bijvoorbeeld openbaarheid, toegankelijkheid en cyberveiligheid.

**Onze referentie**  
2024-0000691209

**Datum**  
19 maart 2025

- Ten slotte wordt ook een aantal vragen gesteld over het experiment met betrekking tot hybride vergaderen (vraag 30 t/m 41). In het wetsvoorstel was aanvankelijk een bepaling opgenomen waarmee de mogelijkheid werd gecreëerd om een aantal aangewezen gemeenten tijdelijk (maximaal drie jaar) ervaring op te laten doen met hybride vergaderen, met zowel fysiek als digitaal deelnemende raadsleden. Een aantal fracties refereert aan een kritische brief van de NVvR die suggereert dat een dergelijk experiment beter met vergaderingen van raadscommissies kan worden gedaan dan met raadsvergaderingen zelf. Zoals hierboven al aangegeven is inmiddels gekozen voor het schrappen van de experimenteerbepaling voor hybride vergaderen uit het wetsvoorstel. De lijn van beantwoording van de vragen over hybride vergaderen sluit aan bij die keuze en is hierboven al toegelicht.

**Onze referentie**  
2024-0000691209

**Datum**  
19 maart 2025

### **Toelichting**

- Tijdens de coronapandemie gold de Tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming, waardoor decentrale volksvertegenwoordigingen in die periode ervaring op hebben kunnen doen met digitaal vergaderen. Toen was digitaal vergaderen noodzakelijk, omdat fysiek vergaderen soms langere tijd niet veilig mogelijk was. De Tijdelijke wet gold aanvankelijk tot 1 september 2020, maar is een aantal keer verlengd. Uiteindelijk is die wet per 1 juli 2022 vervallen. De Tijdelijke wet is destijds geëvalueerd door een evaluatiecommissie. Uit die evaluatie bleek dat een ruime meerderheid van de volksvertegenwoordigers de mogelijkheid van digitaal vergaderen, ten minste in incidentele gevallen, ook buiten het geval van een gezondheidscrisis zoals de COVID-19 crisis wil behouden (88% van de raadsleden, 91% van de statenleden en 90% van de leden van het algemeen bestuur van waterschappen). De evaluatiecommissie Tijdelijke wet deed dan ook de aanbeveling om een structurele wettelijke voorziening te treffen om digitaal vergaderen door decentrale volksvertegenwoordigingen wettelijk mogelijk te maken. Met dit wetsvoorstel komt de regering aan die aanbeveling en aan de behoefte uit de praktijk tegemoet.
- De tijdelijke wet die tijdens de Covid-pandemie gold, is onder grote tijdsdruk tot stand gebracht. Dit kon alleen omdat alle betrokken partijen overtuigd waren van de noodzaak en daardoor stappen zoals consultatie van de VNG en advisering door de Raad van State in één of enkele dagen plaatsvond terwijl hier normaal gesproken maanden voor worden uitgetrokken. Tussen het moment van de uitbraak en inwerkingtreding van de wet is op zeer creatieve manier omgegaan met bepalingen uit de Gemeentewet, omdat toch bepaalde besluiten moesten worden genomen door het gemeentebestuur. Het wetsvoorstel zoals dat nu voorligt in de Tweede Kamer heeft mede tot doel een dergelijk spoedtraject en dergelijke noodsprongen te voorkomen in het geval zich nogmaals een dergelijke situatie voordoet op lokaal of op landelijk niveau.
- In het algemeen wordt door de fracties die inbreng leverden gesteund dat in (zeer) bijzondere omstandigheden digitaal vergaderen tot de mogelijkheden moet behoren. De mate waarin staat evenwel ter discussie. De ChristenUnie en SGP zijn uitgesproken kritisch, vooral vanuit vrees dat de mogelijkheid van digitaal vergaderen afbreuk doet aan het gezag en de symboliek van de raadsvergadering. Om zoveel mogelijk recht te doen aan

de gestelde vragen is ervoor gekozen alle vragen van de fracties afzonderlijk te beantwoorden, hoewel dit leidt tot een wat langere nota naar aanleiding van het verslag en enkele dubbelingen.

**Onze referentie**  
2024-0000691209  
**Datum**  
19 maart 2025

De Tijdelijke wet is destijds in de Tweede Kamer met algemene stemmen aangenomen. De Eerste Kamer was kritischer maar hier stemde enkel PvdD tegen. Er is dus grote steun in het parlement voor de mogelijkheid van digitaal vergaderen als uitzondering.

**Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden**

*Motivering*

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

**Bijlagen**

| Volgnummer | Naam                                                                                                           | Informatie                                                                                                                                      |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 02         | Aanbiedingsbrief Nota nav verslag Wetsvoorstel digitaal vergaderen                                             |                                                                                                                                                 |
| 03         | Nota naar aanleiding van het verslag Wet digitaal vergaderen decentrale overheden                              |                                                                                                                                                 |
| 03         | Nota naar aanleiding van het verslag Wet digitaal vergaderen decentrale overheden (wijzigingen geel gearceerd) | In deze versie van de nota naar aanleiding van het verslag zijn de wijzigingen n.a.v. het schrappen van de experimenteerbepaling geel gearceerd |
| 04         | Nota van Wijziging bij Wetsvoorstel digitaal vergaderen                                                        |                                                                                                                                                 |
| 05         | Aanvullende notitie experimenteerbepaling hybride raadsvergaderingen                                           |                                                                                                                                                 |
| 06         | Verslag wetsvoorstel digitaal vergaderen decentrale overheden                                                  |                                                                                                                                                 |
| 07         | Voorstel van wet digitaal vergaderen                                                                           |                                                                                                                                                 |

|    |                                                                                                       |  |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 08 | Memorie van toelichting<br>wetsvoorstel digitaal vergaderen                                           |  |
| 09 | Advies Afdeling advisering Raad<br>van State en Nader rapport bij<br>wetsvoorstel digitaal vergaderen |  |
| 10 | Consultatiereactie VNG<br>wetsvoorstel digitaal vergaderen                                            |  |
| 11 | Consultatiereactie NVvR<br>wetsvoorstel digitaal vergaderen                                           |  |
| 12 | Brief NVvR aan<br>Kamercommissie BiZa over<br>wetsvoorstel digitaal vergaderen                        |  |
| 13 | Eindrapport Evaluatiecommissie<br>Tijdelijke wet digitale<br>beraadslaging en besluitvorming          |  |

**Onze referentie**  
2024-0000691209

**Datum**  
19 maart 2025